

Financing Green

Innovatieve duurzame projecten dragen wezenlijk bij aan de economie en de concurrentiepositie van Nederland. De Groene Zaaak, een platform van koplopers in duurzaam ondernemen, zet dan ook volop in op de grootschalige realisatie van dit soort projecten. Maar, zegt De Groene Zaaak-directeur Marga Hoek, die kunnen alleen van de grond komen als duurzaam werkende ondernemingen kunnen opereren binnen een beter investeringsklimaat en gebruik kunnen maken van nieuwe financiële arrangementen en financieringsconstructies. Immers, de financiering is vaak het struikelblok. Vandaar dat er nu wordt gewerkt aan voorstellen die, conform de filosofie van De Groene Zaaak, niet alleen duurzame innovatie uitlokken maar tevens goed uitpakken voor de belastingbetaler.

De huidige economische orde lijkt in zijn voegen te kraken. Er is de afgelopen decennia al veel veranderd, en de veranderingen lijken zich te versnellen en te verdiepen. Beproefde economische modellen voldoen niet meer, grondstoffen raken uitgeput, energiebronnen raken op. Het vraagt geen bijzonder visionair talent om te zien dat we toe moeten naar een 'nieuwe economie' – een economie die ruimte biedt aan duurzame innovatie, met name (maar niet exclusief) op het gebied van de energievoorziening en de mobiliteit.

De transitie naar die nieuwe economische orde gaat echter veel te traag. Niet alleen ontbreekt vooralsnog het 'level playing field' waarin duurzame innovaties een kans krijgen tot wasdom te komen, ook de benodigde groene financieringsarrangementen ontbreken nog. De haalbaarheid van duurzame businesscases wordt immers vrijwel altijd bepaald door de financiële parameters.

Wat de Groene Zaaak betreft is innovatieve financiering dan ook het fundament onder economische verduurzaming, en zijn het bij uitstek de publieke bestuurders die via innovaties opschaling van duurzaamheid in praktijk kunnen realiseren. Verteenwoordigers van het platform zitten dan ook met grote regelmaat aan bij beleidsbepalende instanties. "In feite zijn er twee problemen die in samenhang moeten worden opgelost", aldus Marga Hoek. "Het eerste probleem is dat veel duurzame projecten in beginsel renderend zijn, maar in aanvang te hoge risico's kennen in termen van het huidige bedrijfseconomische denken. Dat maakt beleggers en banken vaak kopschuw om erin te stappen. Het tweede probleem is dat de randvoorwaarden voor financiering vaak ongunstig zijn. Een van die randvoorwaarden is bijvoorbeeld stabiliteit van beleid, iets waar het in Nederland nog wel eens aan ontbreekt. In beide gevallen kan de overheid een sleutelrol spelen bij het realiseren van oplossingen en levert het bedrijfsleven de benodigde innovaties."

DE OVERHEID ALS ONDERNEMENDE FINANCIËLE SPELER

De inmiddels bijna honderd ondernemingen binnen De Groene Zaaak steken op dit moment veel energie in het uitwerken van een aantal concrete voorstellen die tot een vernieuwing van duurzame financiering moeten leiden. Ten dele liggen die voor-

stellen op het verminderen van de investeringsrisico's, zegt Hoek. "Dat een duurzaam project hogere beleggersrisico's meebrengt is op zich geen probleem als de overheid ook zelf laat zien erin te geloven, bijvoorbeeld door een bodem te leggen in de financiering door middel van een garantiefonds of het verschaffen van publiek risicokapitaal. Daardoor ontstaat een nieuwe projectstructuur en worden projecten veel sneller financieringsrijp."

Volgens Hoek moeten we af van subsidies, wat feitelijk neerkomt op eenmalig en gratis geld weggeven. "Het gaat erom een blijvende impuls te creëren waarbij de overheid zich als maatschappelijk financiële speler op moet stellen. De overheid moet daarbij 'waar voor haar eigen geld' krijgen en een goede deal namens de belastingbetaler sluiten. Dit kan bijvoorbeeld via revolverende fondsen. Hiermee kan rendement worden behaald, ook al is er grote kans dat het rendement lager is dan een puur commercieel verwacht rendement. Je neemt in de aanvang dus hogere risico's voor gelijke of zelfs lagere marges, met mogelijk langere looptijden. Op de langere termijn zullen deze projecten echter ten dele beter uitpakken, en dan kan zo'n fonds zelfs uitermate rendabel zijn."

Volgens Hoek kunnen innovatieve fiscale en financiële maatregelen uitstekend op maat worden ontwikkeld: bijvoorbeeld feed-in tarieven invoeren om lokale energieopwekking te stimuleren. Een overheid kan ook direct zelf gaan financieren bijvoorbeeld door achtergestelde leningen beschikbaar te stellen of te financieren via risicokapitaal. Een andere optie is het afgeven van garanties waardoor het voor banken makkelijker wordt leningen beschikbaar te stellen. Daarnaast kan een overheid ook lokaal geld stimuleren. Energieprojecten worden dan via (lokale) obligaties of crowdfunding gefinancierd. Alle opties moeten in ieder geval open staan en er moet gedacht worden buiten de bestaande en gebaande paden.

Daarnaast brengt De Groene Zaaak in kaart welke randvoorwaarden nodig zijn om innovatieve duurzame financiering mogelijk te maken. Volgens Hoek is het van het grootste belang dat banken, beleggers en ondernemingen kunnen rekenen op een betrouwbare overheid die een stabiel langetermijnbeleid voert. Het de facto uithollen van de uiterst succesvolle Groene Investeringsregeling door het huidige kabinet is een

voorbeeld van zwenkend beleid. Ook wetten en regelgeving moeten worden ingericht dat ze eerder in het voordeel duurzame business cases werken dan (zoals nu het geval is) belemmeringen opwerpen. Alleen dan kan er volgens Hoek op termijn sprake zijn van een (green) level playing field, waarin investeringen in duurzame innovatieve projecten vergelijkbaar rendabel zijn als investeringen in traditionele projecten.

BEKOSTIGINGSSYSTEEM OP NIEUWE LEEST

Wat niet direct een vorm van duurzaam financieren is, maar wél een grote bijdrage zou leveren is een de overheid die bij haar eigen inkoopbeleid consequent de Total Cost of Ownership als uitgangspunt neemt. Hoek: "Binnen de overheid zijn de investeringsboekhouding en de exploitatieboekhouding doorgaans gescheiden. Dat leidt tot niet-duurzame inkoop, omdat de initiële aanschafprijs bepalend is en niet de kosten over de gehele levenscyclus. Wij pleiten ervoor dat duurzaamheid een essentieel onderdeel wordt van de gunningcriteria van elke aanbesteding en dat die gunning geschiedt op basis van de Total Cost of Ownership dan wel Total Cost of Use. Dit heeft als voordelen dat écht gekozen wordt voor de maatschappelijk meest voordelige optie, dat ketenverantwoordelijkheid wordt gestimuleerd en dat duurzame goederen een betere kans krijgen. Daarvan profiteren de duurzame koplopers in de markt dus direct."

Hoek wijst erop dat duurzame businesscases vaak niet sluitend te krijgen zijn op de korte termijn (bijvoorbeeld binnen een vierjarige politieke ambtstermijn), maar wel op de langere termijn. Bestuurders die met een meerjarenoptiek naar de financiële consequenties van projecten, producten of diensten kijken vergroten de mogelijkheden om projecten haalbaar te maken. Een langetermijnvisie heeft nog meer voordelen: de markt kan

dan meer financiële verantwoordelijkheid nemen voor de diensten die worden aangeboden, waardoor de risico's voor bestuurders afnemen. Die krijgen dan te maken met een constant en zeker kostenpatroon, met in praktijk nagenoeg geen fluctuatierisico's.

GREEN DEALS

De kritische succesfactoren voor de versneling van financiering van duurzame projecten zijn volgens Hoek actieve kennisdeling, de durf om te experimenteren, voldoende schaalniveau zodat de transactiekosten binnen de perken blijven en ambitie, innovatiedrang en visie. Hoek: "Er zijn altijd redenen om het niet te doen. Wij zeggen: kies als overheid voor een bedrijfsmatige oriëntatie. Dat past in het kabinetsbeleid, zeker in deze tijden van bezuinigingen."

Het ondernemersplatform is al volop in gesprek met het ministerie van EL&I om tot een aantal financiële Green Deals te komen waarbij de overheid de markt faciliteert bij duurzame projecten die kansrijk zijn, maar niet tot stand komen zonder ingrijpen van diezelfde overheid. Hoek: "Volop kansen, ook binnen de randvoorwaarden die het ministerie stelt, namelijk dat het project bijdraagt aan het realiseren van de beleidsdoelstellingen en de business case haalbaar en voldoende robuust is. Maar ook daar geldt dat de handvatten om de juiste keuzes te maken ten aanzien van de financieringsvormen vaak nog ontbreken."

Dat dat geen loze woorden zijn blijkt uit het feit dat De Groene Zaaak op 22 juni een speciaal bestuurderscongres organiseert op de Duisenberg school of finance in Amsterdam. Topbestuurders en financieel specialisten zullen daar van gedachten wisselen over de financiële aspecten van economische verduurzaming en waardevolle best practices uit het bedrijfsleven en de publieke sector toelichten.

www.degroenezaaak.com